

177 U/2

Ballagi

177
1621 A

Bank - kérdéshez.

IRTA

TÖRÖK SÁNDOR.

NÓGRÁDI.

ÁRA 10 kr.

7.

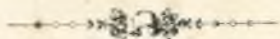
LOSÓN CZ.

nyomatott Réth Sim. könyvnyomdájában
1875.

A

Bank - kérdéshez.

IRTA

TÖRÖK SÁNDOR.

NÓGRÁDI.

ÁRA 10 kr.

LOSONCZ,

nyomatott Réth Simon könyvnyomdájában

1875.

L. L. T. 00767869

A

Bank - Kérdezőknek.

1874

TOROK SANDOR

1874

1874

1874

1874

1874

A bank-kérdéshez.

Új pártalakulás, új eszmék, rendszerváltozás! oly szavak, melyek felvillanyozzák az apathiába süllyedt politikai invalidusok lelkét is.

Lehet-e csodálni, ha a jobb jövő reményében, azok is hivatva érzik magokat a felszólalásra, kik a térről leszorítva az események passiv szemlélőivé váltak?

Ha a bank ügyében lefolyt tanácskozások reményt nyújtanak vala hazánk ez életkérdésének mielőbbi üdvös megoldására nézve, némi megnyugvással néznénk a jövő elébe, mert az új kormány is hangsúlyozá e kérdés elintézésének szükségét, és azt program pontjai közé felvette. — De mivel ily általános programok, a gyakorlati kivitel módzataira nem terjeszkednek, szükségesnek látjuk a discussiót.

Az 1865/8 országgyűlés idejében, mint a képviselőháznak tagja, egy kis röpiratban figyelmeztettem a kormányt, egy országos-bank alkotásának szükségére. — E felszólalás,

mely akkor elhangzott, most midőn az osztrák nemzeti bank szabadalmának lejáratára közeledik, időszertivé vált. És hazánk szomorú anyagi helyzete követeli, hogy e kérdéssel komolyan foglalkozzunk.

Nem tehetek róla, de ki kell mondanom, hogy e tárgyban hallott nyilatkozatok, országgyűlési szép beszédek azon kényszer helyzetet látszanak constatálni, miből a kibontakozást az összeütköző magányérdekek igen megnehezítik. Ebben rejlik a folytonos elodozásnak főoka, minek felismerése leverő hatást szűl az országban.

A dolog ily állásában mindenekelőtt tisztába kell jönnünk a felett, mit kíván az ország érdeke? Ez a cél, és azon elvikiérdés, melyet feladni nem szabad.

Elmondom röviden, mit várok én és elvbarátim az új kormánytól.

Mi egy radikális reformra, rendszer változásra vezető eljárást, és oly pénzügyi politikát ohajtunk, mely anyagi bajaink orvoslására nézve reményt nyujtana. — Jogosan várjuk ezt, nem csak egyedül állami önállóságunk, hanem dualistikus összeköttetésünk folytán, a monarchia pénzügyének rendezése szempontjából is.

Nem szakadást, hanem a politika és anyagi érdekek kötelékeivel összefűzött két önálló állam követelményeit kielégítő összhangzatos pénzügyi politikát ajánlunk, **mely egyrészt kizárja a szabadalmazott privát-bank eszméjét; másrészt e helyett életbelépteti az állam-bank intézményét.**

Igen tévedne, ki ezen állításunkból, szokásos jog feladási tendenciát akarna kimagyarázni, mert beláthatja, hogy két külön államban lehet egyforma és összhangzatos pénz

politikát követni az önállóság eszméjének veszélyeztetése nélkül.

Ohajtjuk tehát, hogy vezér status férfaink az általános nagyhangzatú szavak magas színvonaláról a gyakorlati térre leszállva megküzdjenek a javasolt jegybank felállításának útjában álló akadályokkal. Mi gyakorlati eredményt várunk és hazafiui resignatióval fogjuk fogadni e kérdésnek véleményünkkel netán ellentétben álló megoldását is.

Várjuk ezt különösen a jelen **krachos** időben, midőn elég alkalmunk volt tapasztalni, hogy az állam engedélye által fönnálló osztrák nemzeti bank épen privat természeténél fogva nem tartá magát kötelezettnek a productiv munkának oly mérvbeni támogatására, minőt az állam közgazdasági érdekei igényeltek volna.

De jógosan várjuk ezen régen óhajtott állam-bank megtestülését azon oknál fogva is, mert e tekintetben egy praesens létezik a német birodalomban, hol a részvények alapján fönnálló **porosz-bank** német birodalmi bankká fog átalakíttatni. — Az erre vonatkozó törvényjavaslat a lapokban is közzététetett, s e téren nagy reformok kezdeményezéseül tekinthető.

Eltérve ezen törvényjavaslatnak bővebb elemezésétől jelenleg csak azt akarjuk megjegyezni, hogy mind abban a régi részvényesek, mind a birodalom érdekei kellő méltánylásban részesíttetnek. — Megvan ebben a birodalom többi államai-nak hozzájárulási módja is határozva.

Mi üdvözöljük a német birodalom status férfait e téren! kik a régi elavult elméletekkel szakítva az államot bankjegy kibocsátási eredeti jogába visszahelyezik.

Midőn anyagi kedvezőtlen viszonyainkból következtetve motiválni akarom az állam-bank felállításának szükségét, kijelentem, hogy nézeteim, melyek az élettapasztalásaiból merítvék, nem állják ki mindenben az elméleti tanok tűzpróbáját, minek oka azonban egyrészt e tanok hibás voltában, másrészt azon figyelemre méltó körülményben rejlik, miszerint **anyagi állapotunk gyors segílyt követel**, s nem tétethetik függővé egy tán rendesebb, de hosszas eljárás és gyógy mód sikerétől. Helyzetünk futólagos áttekintése igazolandja állításomat.

Szegényedünk! e vész kiáltás hangzik szerte szét az országban. E mondat valóságát nem kell motiválni, érezzük azt kissébb nagyobb mértékben mindnyájan.

Az elszegényedés nyomai leginkább a provincián láthatók. Anyagi helyzetünk szomorú képe tárul itt fel előttünk.

Az egykor oly hatalmas középosztály megfogyott sorai mellett hasztalan keressük azon kiválólag földmiveléssel foglalatoskodó, jómódu néposztályt, mert vagyonilag annyira süllyedt az, hogy például most már azon birtoknak haszonbérét sem képes megfizetni, melyet néhány év előtt örök áron megvenni módjában állott. A pénz és kereset hiánya mellett a szesz italoknak erkölestelenítő, mértéktelen használata. nemkülönben korunk idáig lehető szédelgő szelleme annyira megrontá e néposztályt, hogy most eladásodva és az improductiv emberek fosztogatásainak kitéve, — a romlás szélén áll.

Hogy áll belföldi iparunk? Tekintsünk szét az országban és látni fogjuk a szomorú valót. Látni fogjuk, hogy a legszebb jövővel kecsegtető vállalat sem sikertül. — Látjuk.

a gyáripár fokkonkénti hanyatlását, miután a legtekintélyesebb gyárak üzlete felére, vagy harmadára van redukálva. Látjuk azt, hogy jól rendezett házak és társulatok, melyek néhány év előtt szép forgalmi tőkével dicsekedhettek jelenleg már uzsora-adósággal tartják fel tengő életüket.

Mit mondjunk azokról, melyek az idő mostohaasága által elsöpörtettek a működés szinteréről? Hogy az állam a vagyon szaporodás tényezőit veszti el.

Elmondhatjuk mindezeket kereskedésünkről is. De hogy is lehetne ott szó a kereskedelem felvirágzásáról, hol pénz és hitel nincs. — Hol a productió nyomva van, ott élénk forgalom és kereskedelem nem lehet. E megjegyzés a termelő kereskedelemre vonatkozik, mert ezzel ellentétben a nem termelő kereskedelem folytonosan terjed, mint a burján.

Csak egy osztálya van a népnek, mely az üzérkedés mámorában nem hallja polgártársainak kesergő panaszát, s mely a mesés nagyságu tőkék jövedelmeiből keleti pazar fényűzéssel élve a többi osztályoknak ríkitó ellentétét képezi.

Ez az improductiv speculatióval és munkával foglalkozók osztálya.

A munkanélküli gyors meggazdagodás korunk azon bálványa, mely ellenállhatatlan erővel tereli az erkölcsileg elsatnyúlt, henye emberek tömegét az improductiv üzérkedés pályájára.

A példa vonz, s látjuk, hogy semmiházi, haszontalan emberek rövid idő alatt könnyű módon nagy vagyonhoz jutottak.

Vannak olyanok, kik reális vagyon nélkül roppant névleges összegekkel rendelkeznek.

Mit mondjuk az uzsorások nagy seregéről, kik a nép vérén élösködve e pénztelen világban, keresményének javát elveszik kamat fejében?

Nem ámitsuk magunkat, hanem tekintsük a valót. **Oda jutottunk, hogy e káprázó improduktív üzérkedések mellett reális munka valóságos gúny tárgyává vált!**

Hová fog ez vezetni? Nem támad e kétség az emberek lelkében, a társadalmi lét jövője felett? Lehet e esodálni, hogy ha ily viszonyok között a communismus és socialismus eszméi minduntalan előtérbe tódnak?

És habár könnyelmű természetünknel fogva vigasztalást nyujthat az, hogy ily viszony Európa több államaiban is létezik, még sem tarthatjuk magunkat felmentve ezen bajok orvoslásának kötelességétől.

Mert oly államban hol a munka nem fizeti magát, betegség létezik, mely öl, pusztit s terjed mint a járvány, mi a társadalom felbomlására vezethet.

Ez anyagi helyzetünk szűk keretbe foglat képe!

* * *

Szükség röviden megismerkednünk azon okokkal, melyek ezen abnormis helyzetet előidéztek. A régi és új korban egyaránt feltalálhatók azok.

Az államadósság összehalmozása a nemzet gazdaság terén új korszakot alkotott.

Azon új felfedezés, mely szerint lehetővé vált jelzalog és meghatározott visszafizetési határidő nélkül nagy tőkék birtokába jutni, a pénzügyérek által nagy örömmel fogadta-tott. Mert a közhitel használata igen megkönnyíté az uralkodó körök szándokainak végrehajtását.

Kimerithetetlen kútforrás volt az, mint „Darius kincse;“ és kiapadhatatlan, mint az írásban „az özvegy asszony olajos korsója.“

Az akkori kor államférfiainak egyoldalú felfogása nyomán. a nagyszerű dicsbeszédekkel ajánlott eszme gyorsan terjedt.

Voltaire azt tartá: hogy az államadósság a népet gazdagítja, s az ipart növeli.

Necker a híres francia pénzügyminister azt hitte: hogy az államadósság az adót elkerülhetővé teendi; s vele együtt sokan azt oly tőkének állíták, mely egy kézből másba vándorolva jótékonyságának nyomait mindenütt hátra hagyandja. Mások azt valóságos aranybányának keresztelék.

És megindult e nyomon egész Európában a gazdálkodás. Adósságok halmoztattak adósságra háború, vagy az udvarok pazarlása czéljából. **A tőkék elvonattak a termelő munkától. — Az adósság törlesztése és kamatainak fedezése pedig az adóra utaltatott.** Így lőn, hogy a közhitel mérsékletlen használata végeredményében megtámadá a népek vagyoni állapotát, s keresetnek nagy részét elnyelé — a kamat fizetésére igényelt adó fejében.

Ez elszegényedésünk és államháztartási bajainknak egyik fő oka.

* * *

Megvallom, hogy az államkölesön eszméjével soha sem tudtam megbarátkozni. — Alkotmányos életünk kezdetén már nem helyesltem azon rendszert, mely az első vasuti-kölesön által inauguráltatott. Pedig mily előnyös volt ez a löbbihező képest!

Mily zavart okozott a pénzügyekben a közhitel túlságos használata, azon különbség is mutatja, mely a régi kor activ és az újabb kor passiv állapota között létezik. — Kitűnik ebből, hogy korunk adóssága mennyire túlhaladja a régi kor tőke vagyonát.

Hol az a boldogság, melyet e befektetett tőkék eszköz-
lendők valának? Erre megfelel a gyakorlati élet, mely a
modern gazdálkodás módját nem fogja kedvező színben elő-
tűntetni.

A régibb kor szűkkörű igényei egyszerűsíthetők a nem-
zetgazdaság módját; de az újabb kor államgazdái előtt már
nagy volt a tér, sok a foglalkozás neme, mely figyelmüket
igénybe vevé.

Egyes népeknek túlnyomó sebes haladása, megváltoz-
tatá a gazdálkodás irányát; s az utánhaladás módjainak meg-
választásában nem annyira az állam érdeke s állandósításá-
nak eszméje, mint inkább a verseny szükségéből s a hátra-
maradás álszégyenéből, vagy féltelméből meritett indokok
szolgáltak vezér fonalul.

Igaz, hogy e haladás előmozdítá a vagyonosodást, de a
vagyon az előhaladott népek példája nyomán a kereskedelmi
foglalkozások túlnyomósága mellett **leginkább a tőke
tulajdonosok osztályában növekedett, mi elkerül-
hetlenné tevè a pénz uralkodását.**

**Az állam kölcsön nagy tőkélyre vitt mester-
ségének létfeltételeül tekinthető a nagy tőkék
accumulatiója.**

Nem tudjuk, ez iker eszmék közül, melyeket tartsuk
veszélyesebbnek? — Szülője ez a kárhozottatott improductiv

üzérkedés sokféle nemeinek és azon károknak, melyek a termelés terén észlelhetők.

Ezen eszmékkal láncolatos összefüggésben áll a papirspeculatio, melynek piaca a „Börse“.

Hogy fogalmunk legyen a börsejátékkal összekötött szédelő üzérkedés kiterjedéséről, elegendőnek tartom felhozni azt: hogy a párizsi börse emberek improductiv bizományos üzlete több pénzt nyeli el a népnek, mint keveset mondva az egész nagy franczia hadsereg. Mi legyen ezenfelül e téren szereplő névleges összegek száma, azt meghatározni sem lehet. —

A határtalan üzérkedésből emelkedének ki azon óriási nagy hatalmú társulatok és bankárházak, melyek terrorizálják a világ pénzügyét.

Vigyázzunk! mert a civilisált világ államait oly nagy veszély fenyegeti, mely a régi kor pusztító hódításainak, s a megbukott hűbéri rendszernek minden zsarolásait felülmúlja!

És ez nem más, mint a nagy tőkéknek túlsúlya, s azon ferde iránya, mely a divó meddő pénzügyrendszerek szárnyai alatt nem a termelés fokozására, hanem annak kizsákmányolására vezet.

Ekorunk jellemét visszatükröző mondatban ráismerünk, elszegényedésünk okára.

* * *

Sokszor ostromoltatunk azon kérdéssel, hogy az uralkodó pénzügynek tulajdonképen mi az oka? Vegyük e kérdést, értekezésem szempontjából vizsgálat alá.

Tudjuk, hogy hazánkba akkor jöhet be több pénz, ha van anyaga, miért az esérébe adatik. De mivel gyér termésünk mellett a kivitel több évek óta csekély, s az adó fejében

beszedett, sőt más szükségletkért kiadott pénz igen ritkán fordul meg, nem lehet csodálni, ha a pénz hiány naponta érezhetőbbé válik.

E kedvezőtlen helyzetet még fokozza azon körülmény, hogy nincs pénzforrásunk, melyből szükség esetében merithetnénk.

A pénz hiánynak természetes következése, hogy ritkaságánál fogva az minden portéka között legdrágábbá lön.

Nagy baj, hogy a pénzsükséglet és hiány között nincs meg a kellő arány, és hogy a pénzre annak hiánya mellett is szükség van, mi által rendes bank nem léteben a termelő az uzsorások fosztogatásainak van kitéve.

Ezzel összeköttetésben rájövünk elszegényedésünk azon okára, mely a fennálló pénzsükségben, pénz-intézeteink tehetetlenségéből ered.

Pénzintézeteinknek két lényeges hibájok van.

1) Hogy drága pénzt adnak.

2) Hogy nem adhatnak elegendő pénzt.

Drága a pénz, mert a kamat magas; és mert némely miveletknél a tőke megszerzése sokba kerül.

A kölesön vagy készpénzben, vagy kötvényekben nyújtatik.

Az első esetben ugyan olcsóbb a pénz, de párhuzamot vonva a hazai és a külföldi pénzintézetek között, tapasztalni fogjuk, hogy a kamat nálunk az uzsora magaslatára emelkedett. Pedig a kamatláb biztos mérlege az ország vagyoni állapotának. — Hol az a 10—12 százalékot megüti, ott abnormis helyzet állott be.

Drágább a pénz a második esetben. Mert a kötvényt előbb vásárra kell vinni, hogy azt 15—20 száztóli veszte-

séggel eladni lehessen. Ezt nevezik aztán nálunk rendes pénzmiveletnek!

Nem kötelezvény kell az adósnak, hanem pénz, mivel kötelezvényeit beválthassa.

Mit mondjunk azon intézetekről, melyek bank s más címek alatt folytatják improductiv tüzérkedéseiket? Ezen intézetek folytonos szaporodása legjobban jellemzi honunk viszsza anyagi helyzetét.

Hazánk tekintélyes fiainak befolyásával alkotott ilyen intézetek közül rajongják az államot miveleteiben. Özpontosítják improductiv célokból a pénzt, és elvonják azt a termeléstől.

Egy austriai financ kapacitás a forgalmi pénz mennyiségéről értekezvén, **Austria-Magyarország szükségletét 1300 millióra teszi, s állítását következőleg indokolja:**

Nemzetgazdasági elvek szerint a pénz mennyiségének meghatározására vonatkozó számítás mutatja, hogy a csereeszköznek arányban kell lenni az eladásra termelt cikkek értékével, mely egy civilisált államban az összes termelés egy negyedére tehető.

E két állam termelési képességet onnan tudhatjuk meg, ha az évi fogyasztás értékét a lakosok számával sokszorozzuk. — A fogyasztást fejenként 150 frtra téve, 35 millió lélek után az 5250 millióra fog rúgni. Tehát ezen összegnek egy negyede, vagy is 1300 millió forint jelzi a birodalom forgalmi pénz szükségletének mennyiségét.

Ha megfontoljuk, hogy az államok ennek körülbelül felét veszik igénybe, kiderül, hogy a felmaradt összeg a sokféle tüzletek lebonyolítására nem lesz felesleges.

Igaz ugyan, hogy a birodalom bankjegy mennyisége most is versenyez a leggazdagabb államok papirpénzével. **De a pénz lassan forog**, mert túlnyomólag földművelő országban, minő hazánk, **jóformán csak egyszer fordul meg.** — Ily döntő körülmény a financiális reformoknál nem ignorálható. — Figyelembe kell venni az élet követelményeit!

Ha tapasztaljuk, hogy a pénz egyrészt az improductiv speculatiók fogva tartják; hogy másrésze nem elegendő a forgalom közvetítésére: **minden aggodalom nélkül meg kell azt szaporítani, s a tervezett állam-bank utján folyóvá tenni.**

Ily intézkedés sok létező bajnak elejét venné.

* * *

Korunk hibái közé tartozik az is, mi elszegényedéstünket előmozdítja, hogy azon elem, mely a vagyon és munka közbe befűrván magát — közbenjáró szerepében — azok kárára mindenütt sikerrel működik.

Igen elszaporodott honunkban e más vagyonán élőködők osztálya. Annyira elleptek minket már a közbenjárók, hogy alig létezik munka, mely ezek betolakodása nélkül véghez vihető lenne.

Mily sok pénzébe kerül az államnak a közbenjárók serege, azt példával lehet felvilágosítani.

Egy vasut építésénél első közbenjárókül szerepelnek azok, kik magas befolyásoknál fogva a concessiót elnyerik. A concessiót megveszik a bankárok, kik a kínálkozó zsiros falatot körülrajongják nem azért, hogy a vasutat kiépítsék, hanem hogy ebből „Geschäftet“ csináljanak. — A harmadik közbenjárók azon vállalkozók, kik a munkát az előbbiektől

olesóbban átveszik, s annak szakonkénti teljesítésére ajánlkoznak. — De még ezek sem építik a vasutat a munkavezetők, felügyelők, henyélők, s más a valódi munkással közvetlen érintkezésben álló közbenjárók nélkül.

Képzelné lehet, hogy a többszörös retortán átmenesztett vasuti költségvetésnek hány százaléka maradt improductiv kezekben! Nem lehetne e milliókra menő kidobott pénzt az állam javára megtakarítani?

Hasonló eljárás divik az állam más miveleteinél is. — Köztudomású dolog az, mennyire rúgtak az állam legközelebbi pénzmiveleti alkalmával a „sensálok“ követelései.

De nem csak az állam körében, hanem a megyék, a törvény bástyáinak falai között is meghonosult már ez improductiv emberek osztálya.

Ez értekezés szük kerete nem engedi a bővebb illustratiót. Röviden constatáljuk ebben elszegényedésünk egyik nevezetes okát.

Azt mondhatná valaki, hogy ehhez hasonló viszonyok más országokban is léteznek. Meglehet, de tény az, hogy ily állapot sohasem volt Magyarországon, s csak is a legutolsó időben fejlődött ki.

Bátran hivatkozhatunk a magyar közigazgatási rendszer történetére, melynek sok culturalis hiánya mellett fő előnye volt, hogy kevés pénzbe került, nem dönté az államot pénz zavarokba, és inkább megfelelt népünk szellemének, mint sok más honunkba átlántált elvileg szép intézmény az életben kifejlett következményei mellett.

Habár ezzel ellentétben el kell ismernünk a közmondás ide is alkalmazható jelentőségét: „**hogy sok függ a mester kezétől.**“

Ezeknél fogva, miután erősen hiszem, hogy egy állampénzüzetet jótékony befolyása, anyagi bajaink nagy részét orvosolni, vagy legalább szelidíteni fogja, nem lesz felesleges életbeléptetésének módozataira kiterjeszteni figyelmünket. A megoldás módjai következők lehetnek:

1) A feunálló privilegium meghosszabítása; mely egyértelmű mostoha pénzügyi helyzetünk állandósításával.

2) Részvények útján beszerzendő érc-alapon új privat bank alkotása, nem lenne egyéb a létező rendszer folytatásánál. E tekintetben a dolog lényegén mit sem változtat az auriatóli elszakadás, és az önállóság decretálása. Mert az mind egy, akár a párisi akár a bécsi bankároké legyen azon intézet, ha az állam hasznot nem húz belőle.

3) A közhitel és az állam fekvő vagyonának alapjával bíró jegybank felállítása. Én voltam az, ki 1867-ben ez eszmét az akkori pénzügyministernek ajánlottam. És habár erős hitem, hogy ennek jövője van, de jelenleg, a civilisált világban uralkodó bankrendszer ellenében nehezen vihető ki.

4) **Az osztrák nemzeti banknak állam-bankká átalakítása,** körülbelül azon modalítások mellett, mint az Poroszországban történik. Ez a bank-kérdés megoldásának legpraktikusabb módja. Körülbelül a következő feltételek alatt:

a) Az osztrák nemzeti bank felveszi az Austria-Magyarország állambank nevét.

b) Az államok önállósága kifejezést nyerne a bank két osztályának (filial) Bécsben és Buda-pestén a két kormány külön felügyelete s igazgatása alá helyezése által.

c) A két állam, közhitelének s illetőleg fekvő birtokainak hason-értékével járul a bank érc alaptőkéjének szaporításához.

d) A bankjegy annyival szaporitassék, mennyit a bank eddig érc alapjánál fogva forgatott.

e) Magától értetik, hogy a bank részvényesek, a tulajdoni jog és a miveletekből eredő haszon felére leszálittatván ennek más fele a két államot illetné körülbelül azon arányban, mely a dualismusból következtethető.

Ezek volnának véleményem szerint azon átmeneti intézkedések, melyeknek figyelembe vételét úgy az állam, mint az egyesek jól felfogott érdekei követelik.

*

*

*

Hátra van még ezen intézkedések jogosultságának és célszerűségének indokolása, mire vonatkozólag röviden e pontok hozhatók fel:

1) Az állam egyedüli jogos kutforrása és tényezője azon eszközöknek, melyek segélyével a honpolgárok működései között a forgalom fenntartatik. Mert e működéseket, következőleg, ezek forgalmát nem szabad egyesek érdekeitől függővé tenni; s az állam munkásai között a kölcsönös sikert biztosító közreható viszony akkor lesz utólérve, ha az állam, mint az összes érdekek képviselője határozza meg azon erőt, mely a különféle működések mozgását idézi elő. Ezen erő a forgalmat közvetítő esere eszköz, a pénz. Innen van, hogy a pénzverés, valamint a pénzt képviselő bankjegy használata az állam jogait képezik.

Kétségtelen, hogy e jog úgy illeti Magyarországot, mint Austriát. Csak az a kérdés, miként akarja — szemben a fennálló viszonyokkal jogát érvényesíteni?

Helyes és célszerű volna e a létező politikai, pénzügyi s kereskedelmi viszonyok ignorálásával egy külön pénz-

nemet forgató magyar jegybank decretálása? Ennek megítélését a hivatott körökre kell bízni.

Értekezésem vezéreszméjéből kifolyólag azt hiszem, hogy a bank privilegium tartama alatt történt, az állam és magánosok érdekeire vonatkozó miveletok, ugyanezen érdekek veszélyeztetése nélküi nem ignorálhatók.

Számolnunk kell a körülményekkel, nehogy a létesítendő reformok által nagyobb zavart okozzunk, mint a minő most létezik.

2) Köztudomású dolog, hogy a bankjegy forgatásából a kibocsátónak nagy haszna van. Felszámíthatatlan azon nyereség, mely a javaslatba hozott bank letéti, leszámítolási, váltó s más üzleteiből, nemkülönben a kölesönök kamataiból meríthető.

Hol leljük fel tehát azon érvet, mely az állam e jogának haszon nélküi átruházását igazolhatná?

Jelen szorongatott anyagi helyzetünkben indokolható lenne e az ily átruházást engedélyező szabadalmak osztogatása, s illetőleg meghosszabbítása?

Sőt ellenkezőleg nem paranesolja e a szükség mind azon jövedelmi források felhasználását, melyek állam kiadásaink könnyebb fedezését helyezik kilátásba?

Megbocsáthatatlan mulasztásnak tartanám, ha az indirect adónak e nemét, mely sok másnál illőbb és méltányosabb kiszalasztanók kezeinkből.

3) Miután a bankjegy forgalmi képessége az állam engedélyétől függ, a banknak átalakítására vonatkozó intézkedés jogosultnak tekinthető.

4) A tervezett bank az állam pénzmiweleteinek közvetí-

tője lévén elkerülhetővé teendi a közbenjárók és drága kölcsönök használatát.

5) Mérsékelni fogja az uzsorát.

6) Közvetlen és közvetve hathat a termelés fokozására.

7) Nagy befolyása lesz az improductiv üzletek aposztására.

8) Egy új jövedelmi forrással gazdagítván az államot kilátásba helyezi az adó leszállítását.

9) Szóval a közjólétnek emeltyűje lévén megmentheti hazánkat a depauperatio és ezzel összekötött szellemi s erkölcsi süllyedés fenyegető veszélyeitől.

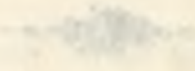
Dixi et salvavi animam meam !

Die beiden ersten Abschnitte sind in zwei Haupttheile unterteilt.
Der erste Theil enthält die allgemeine Einleitung.

Die beiden letzten Abschnitte sind in zwei Haupttheile unterteilt.
Der erste Theil enthält die allgemeine Einleitung.

Die beiden letzten Abschnitte sind in zwei Haupttheile unterteilt.
Der erste Theil enthält die allgemeine Einleitung.

Die beiden letzten Abschnitte sind in zwei Haupttheile unterteilt.
Der erste Theil enthält die allgemeine Einleitung.

SAJTÓ-HIBÁK.

Negyedik old.	kilencedik sorban	elődozásnak helyett	elődázásnak.
" "	28-ik	" pont	" comma.
Ötödik "	17-ik	" sedens	" cedens.
" old.	23-ik sorban	mind abban helyett	abban mind.
Hatodik "	24-ik	" lehető	" lehető.
Nyolczadik old.	6-ik	" mellett reális	" mellett a reális.
Kilencedik "	5-ik	" pont	" comma.

